Govor predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na slavnostni akademiji ob 280-letnici Gimnazije Novo mesto

Novo mesto, 19. november 2026

Velja govorjena beseda!

Spoštovana ravnateljica Mojca Lukšič,
spoštovani župan Mestne občine Novo mesto mag. Gregor Macedoni,
spoštovane županje in spoštovani župani,
učiteljice in učitelji,
nekdanji in sedanji zaposleni,
nekdanje in sedanje generacije dijakov in dijakinj,
cenjene gostje in cenjeni gosti.

Danes praznujemo izjemnih 280 let vere v moč znanja, človekov razum in prihodnost, ki jo ustvarja izobražena, svobodomiselna in odgovorna družba.

Ko je cesarica Marija Terezija 8. avgusta 1746 ustanovila novomeško gimnazijo, je mladim omogočila izobrazbo in nove življenjske priložnosti. Pouk se je, kot smo slišali, začel 3. novembra istega leta s 66 dijaki. Kako daljnosežne so bile posledice tega skromnega začetka!

Gimnazija Novo mesto je postala središče učenosti, kulture in narodnega prebujanja, ki je daleč preseglo meje Dolenjske. Njeni dijaki so in ste znanje širili po evropskih univerzah, pozneje pa pomembno sooblikovali slovensko znanost, umetnost in družbo.

Iz njenih učilnic so izšli literati Oton Župančič, Dragotin Kette, Ivan Tavčar in Slavko Grum, slikar Božidar Jakac, matematik Josip Plemelj, olimpionik Leon Štukelj in številni drugi. Različne življenjske poti, a skupna dediščina – radovednost, ustvarjalnost in predanost delu, ki presega posameznika in pušča trajno sled v skupnosti.

Gimnazija je preživela menjave držav, vojne, politične prevrate in šolske reforme. Toda njeno najdragocenejše izročilo ni le v tem, da je obstala, temveč da je tudi v najtežjih časih ohranjala vero v moč znanja. O tem priča zgodba ilegalne gimnazije med drugo svetovno vojno, ko so učitelji in dijaki kljub okupaciji in preganjanju našli pogum in dokazali, da je nemogoče utišati človekovo željo po razvoju in svobodi.

01 478 12 09, gp.uprs@up-rs.si, Erjavčeva 17, SI-1000, Ljubljana

Zato je 280 let neprekinjenega delovanja te šole tudi zgodba o vztrajnosti slovenskega izobraževanja in zavedanju, da je znanje temelj narodove prihodnosti.

Nekdanji gimnazijec Oton Župančič je v pretresljivih vojnih časih s pesmijo spraševal: »Veš, poet, svoj dolg?« To vprašanje danes razumem širše. Ali poznamo svojo odgovornost do skupnosti? Ali znamo svoje znanje uporabiti tudi za dobro drugih? Ali premoremo pogum, da se upremo krivicam in ne molčimo, kadar sta ogrožena človekovo dostojanstvo in resnica?
Spoštovani.

Vaše zgodovinsko vodilo *Pietati litterisque – za spoštovanje in znanje* nosi sporočilo, ki je danes pomembnejše kot kdaj koli prej.

Živimo v času, ko nam tehnologija ponuja odgovore hitreje, kot utegnemo zastaviti vprašanja. Toda informacija še ni znanje, znanje še ni modrost in tehnološki napredek sam po sebi še ne pomeni človeškega napredka.

Zato potrebujemo kakovostno, pravično in vključujoče javno šolstvo, ki spodbuja odličnost in nikogar ne pušča ob strani. Potrebujemo šolo, ki mlade uči razmišljati, ne le pomniti, šolo, ki jim privzgaja kritično presojo, odgovornost in spoštovanje drugega. Tudi vsaka šolska reforma mora izhajati iz tega poslanstva. Njeno merilo ne sme biti le sprememba učnih načrtov, temveč predvsem vprašanje, ali mladim zagotavlja več znanja, boljše možnosti za razvoj njihovih sposobnosti in ustrezne pogoje za uspeh. Pri tem moramo prisluhniti stroki, učiteljem in mladim. Naj bo znanje vrednota, učiteljski poklic pa spoštovan.

Drage dijakinje in dragi dijaki.

Preteklost vaše gimnazije je izjemna, toda njena prihodnost ste vi. Bodite radovedni, pogumni in vztrajni. Ne bojte se zastavljati vprašanj, misliti drugače in odkrivati novih poti. Svoje znanje vedno povezujte s človečnostjo in naj vam bo pri tem knjiga vaša zvesta sopotnica.

Iskrena hvala vsem generacijam ravnateljic in ravnateljev, učiteljic in učiteljev, ki ste svoje poslanstvo uresničevali na ideji in etiki dobrega.

V imenu Republike Slovenije izrekam iskrene čestitke najstarejši neprekinjeno delujoči gimnaziji v Sloveniji. Naj Gimnazija Novo mesto tudi v prihodnjih stoletjih ostane prostor, kjer nastajajo velike ideje, se oblikujejo pokončni ljudje in raste prihodnost Slovenije.

Srečno!